

MURKOVA NAGRADA, PRIZNANJE IN LISTINA ZA LETO 2019

Utemeljitev Komisije za Murkova priznanja

Sestanek Komisije za Murkovo nagrado, priznanja in listine je bil 25. septembra 2020. Komisija je prejela pet predlogov in po njihovi preučitvi odločila, da Murkovo nagrado podeli Mariji Klobčar, Murkovi listini pa Matjažu Brojanu in Pevski skupini Cintare. Murkovega priznanja komisija ni podelila, ker zanj ni prejela nobenega predloga.

Marija Klobčar je prejela Murkovo nagrado za izjemne znanstvene in strokovne dosežke na področju etnologije.

Marija Klobčar se je rodila v Kamniku. V Ljubljani je leta 1982 zaključila študij slavistike in etnologije ter naslednje leto prejela študentsko Prešernovo nagrado za diplomsko delo. Med letoma 1983 in 1995 je bila kot mlada raziskovalka zaposlena na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo FF, kjer je bila vključena tudi v pedagoški proces. Leta 1997, ko je bila zaposlena na Zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine v Kranju, je doktorirala, leto pozneje pa je postala sodelavka Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU, kjer dela še danes.

Iz njene bogate znanstvene in strokovne bibliografije je treba omeniti pet tehtnih monografij, ki kažejo njeno raziskovalno usmerjenost in vsestranskost. Leta 1989 je izšla *Etnolološka topografija slovenskega etničnega ozemlja: 20 stoletje: občina Domžale*. Leta 1998 je izšla monografija *Kamničani med izročilom in sodobnostjo: Življenje Kamniških meščanov od leta 1880 do druge svetovne vojne*. Ta predstavlja etnološko študijo mesta z osvetlitvijo praznovanj, razpetih med pretekle cehovske in sodobne slovesnosti, ter s pričevanji o šegah, družbenih normah, odnosih med ljudmi in individualnih doživljanjih. Njeno razširjeno nadaljevanje pomeni monografija *Na poti v Kamnik* (2016) – etnološko-folkloristična študija kamniškega območja, ki odpira temeljna vprašanja medkulturnega sobivanja ter interakcije med različnimi območji in družbenimi skupinami v zadnjih 200 letih. Predstavitev vsakdanjega življenja, prepletanj med mestom in podeželjem ter odnosov med drugimi skupnostmi dopolnjuje z vedenjem, pridobljenim z analizo pesemskega izročila in interpretacijami vloge petja. Za to delo je bila leta 2017 nagrajena z nagrado Odlični v znanosti. Monografijo je leta 2017 dopolnila še z izborom pesemskih primerov na zgoščenci *Hodili so jih poslušat*, kjer se s predstavljenim pesemskim izročilom izrisuje notranja raznolikost območja, zgodovinske posebnosti, družbena nasprotja med Kamnikom in okolico ter nekatere poklicne pripadnosti in šege.

Monografija *Poslušajte štimo mojo* (2020) je zgodovinski in družbenokritični pogled na pojave od igrcev do radia. Nagrajenka obravnava različne skupine potujočih pevcev na Slovenskem od srednjega veka do danes, analizira njihovo ustvarjalnost in opazuje spreminjanje njihovih družbenih vlog. Vse to ji z upoštevanjem primarnih virov, naslanjanjem na neznana ali prezrta pričevanja in s kritičnim premislekom omogoča nov pogled ne le na pesemsko ustvarjalnost, temveč tudi na družbo, v kateri je nastajala. Hkrati pa poveže nosilce raznovrstnega pesemskega gradiva z njihovim socialnim okoljem, ki se ji pokaže kot zelo raznoliko, posredniki pa so bili pevci. Ljudske ustvarjalce in poustvarjalce v nasprotju s starimi pojmovanji najde v vseh družbenih skupinah. Novost te in tudi prejšnjih nagrajenkinih monografij je premik od literarne k etnološki obravnavi pesmi. Za monografijo je bila avtorica leta 2020 nagrajena s priznanjem Odlični v znanosti. Poleg znanstvenih monografij, številnih razprav in člankov so tu še nagrajenkini premišljeni izbori ljudskih pesmi iz arhiva GNI, ki jih je zbrala na zgoščenkah.

Na svoji bogati raziskovalni poti Marija Klobčar posega na raznolika področja ter ponuja številne možnosti za interpretacijo. Stalnici njenih raziskav sta razkrivanje vprašanj zgodovine in etnologije na podlagi preučevanja mitologije in pesmi ter pričevanje folklorne kot pomembnega izhodišča za zgodovinske obravnave.

Marija Klobčar je celovita raziskovalna osebnost s tenkočutnim posluhom za sogovornike na terenu. Prav z bogatim terenskim delom nenehno podpira svoje raziskave, ki ji dajejo možnost razumevanja širših družbenih in kulturnih pojavov. Drznost in radovednost, razgledanost in širina jo kažejo kot zrelo znanstvenico, ob tem pa njena znanstvena živahnost priča, da je nagrajenkina znanstvena pot pot razvoja, da je še vedno usmerjena k novim vprašanjem in spoznanjem in da to še ni konec njenega življenjskega dela.

Matjaž Brojan je prejel Murkovo listino za ohranjanje tradicije slamnikarstva na Domžalskem in Mengeškem ter za izdajo dveh pomembnih monografij s tega področja.

Matjaž Brojan je upokojeni novinar in urednik, ljubiteljski rezbar, zbiralec etnološkega gradiva in avtor 26 knjig, med katerimi najbolj izstopata monografiji *Slamnata sled Domžal: 300 let slamnikarstva* (2012) in *Slamniki pod Gobavico: monografija o slamnikarstvu na Mengeškem* (2018), za katere je kar 12 let zbiral gradivo, ga preučeval,

* Marko Terseglav, dr. literarnih ved, upokojeni znanstveni svetnik; marko.terseglav@gmail.com.

zbiral informacije in dokumentacijo in prispeval številne fotografije. Zbiral je in iz pozabe rešil številne slamninarske predmete in naprave ter se učil pletenja slamninarskih kit. Konkretno znanje je bralcem posredoval v monografiji, ki je postala tudi učbenik pletarstva. Temu dolgotrajnemu delu je sledila iniciativa in realizacija današnjega Slamninarskega muzeja, ki deluje v sklopu Kulturnega doma Franca Bernika Domžale. Posebej pa velja omeniti še njegova številna dela o domžalskih družinah in novinarske feljtone za Radio Slovenija, iz katerih veje odnos do tradicije in lokalnega okolja v vseh časovnih dimenzijah. Ob svojem rednem delu je svojo ljubezen do slavistike in tradicije razdajal tudi kot mentor s smislom za pedagoško delo. To se je pokazalo zlasti v njegovem likovnem in rezbarskem delu, ki ga je predstavil na več kot petdesetih razstavah svojega rezbarskega opusa. Prejel je več odlikovanj in priznanj, med drugimi Steletovo nagrado (2008) in Zlato priznanje občine Domžale (2013). Kot pravi etnolog Janez Bogataj, Matjaža Brojana označuje izjemen ustvarjalni opus, ki je vseskozi usmerjen k odkrivanju in razumevanju lokalnega in regionalnega okolja, torej njegove kulturne dediščine in tudi posameznih področij sodobnosti. Dodati je treba še to, da je s svojimi raziskavami ustvaril izjemen etnološki in zgodovinski arhiv, katerega del so tudi podrobni bibliografski podatki o vsem, kar je povezano z Domžalami.

Društvo Pevska skupina Cintare prejme Murkovo listino za ohranjanje slovenskega ljudskega petja in njegovo revitalizacijo.

Društvo Pevska skupina Cintare je ljubljanska vokalna skupina 12 pevk ljudskih pesmi z bogato folklorno tradicijo. Nепretrgoma deluje že od leta 2003, torej 17 let na področju ljubiteljskih dejavnosti, predvsem petja ljudskih pes-

mi, posredovanja kulturnih vrednot, etnološkega znanja, ohranjanja t. i. ljudskega izročila ter spodbujanja kulturne ustvarjalnosti. Umetniški vodja skupine je Mira Nastran, predsednica društva pa Judita Strmčnik. Pevke delujejo na področju etnoglasbe. Snov za poustvarjanje črpajo predvsem iz bogatega notnega in zvočnega gradiva Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU. Njihov pevski program obsega prek sto znanih in manj znanih ljudskih pesmi celotnega slovenskega etničnega območja. S svojim delovanjem so vpete v kulturno dogajanje na ožjem ljubljanskem območju kot tudi v širšem slovenskem kulturnem prostoru, prav tako pa dostojno in uspešno zastopajo Slovenijo na mednarodnih srečanjih, kjer se promovira petje ljudskih pesmi. V 17-letnem delovanju so pevke imele več kot 150 nastopov in koncertov, svoj pevski repertoar pa so predstavile tudi na treh samostojnih zgoščenkah – *Kamer sen lani tancela* (2008), *Dokler sem še mlada bila* (2013) in *Se tičice lepo pojo* (2018), so pa tudi soavtorice zgoščenke *Sodobna tradicijska glasba III* (2016). Velik poudarek namenjajo povezovanju z zamejskimi Slovenci, njihovo delo pa je stalno usmerjeno še v izobraževalno dejavnost, tako v vrtcih in osnovnih šolah kot tudi na univerzi, kjer naj omenimo le sodelovanje s Filozofsko fakulteto oz. z njenim Oddelkom za muzikologijo. Kot članice društva Folk Slovenija organizirajo tematska pevska srečanja v Hostlu Celica za vse ljubitelje ljudskega petja. Sodelujejo s Slovenskim etnografskim muzejem in z RTV Slovenija. Za svoje delo v ljubiteljski kulturi so prejele več nagrad, med drugimi zlato priznanje Ljubljanski piskač, ki ga podeljuje Zveza kulturnih društev Ljubljana, in še nekaj drugih priznanj v Srbiji in na Hrvaškem. Cintare, kot ime pove, so res *tavžentrože*, saj prek svojega osnovnega delovanja – petja in ohranjanja ljudskih pesmi – posegajo še na druga etnološka področja, ki jim z njim dajejo potreben kontekst.

